

PFU-SAK NR. 091/13

KLAGER: Det kongelige hoff v. hoffsjef Åge Bernhard Grutle
ADRESSE: Henrik Ibsens gt. 1, 0010 Oslo
TELEFON:
PUBLIKASJON: Se og Hør
PUBLISERINGSDATO: 10.07.2012-08.02.2013
STOFFOMRÅDE: Kjendis
GENRE: Nyhetsreportasjer
SØKERSTIKKORD: Privatlivets fred, kontroll av opplysninger, bruk av bilder, skjult kamera, dekning for titler, omtale av barn
REGISTRERT: 12.03.2013
BEHANDLET I SEKR.: 14.03.2013
BEHANDLES I PFU: 25.06.2013
FERDIGBEHANDLET: 25.06.2013
BEHANDLINGSTID: 103 dager
KLAGEGRUPPE: Det kongelige hoff
PFU-KONKLUSJON: Brudd på god presseskikk
HENVISNING VVPL.: 3.2, 4.1, 4.3, 4.4, 4.8, 4.14
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Se og Hør publiserte **10. juli 2012** en nyhetsartikkel om «**Kongeparets private bursdagsfeiring**». Bladets forside viste blant annet bilder av flere medlemmer av kongefamilien, og tittelen var «**Den hemmelige hagefesten**». I undertitler står det:

«*Marius (15) var sjåfør
*Mette-Marit kom rett fra India
*Gjestene *Artistene *Barna»

Det henvises til en 14 siders bildespecial inni bladet. Tittelen på et av dobbelttoppslagene her er «**Marius hoppet av festen**». Hovedbildet viser Marius Borg Høiby som hopper på rullebrett. Et annet bilde viser Borg Høiby i en golfbil, med bildetittelen «**15.30: Rånet rundt i golfbil**», og følgende bildetekst:

«**Full fart: Da en dresskledd Marius Borg var ferdig med festlighetene, lånte han kongsgårdens golfbil og rånet litt i bakgården.**»

Et tredje bilde viser prins Sverre Magnus foran en port. Bildet er tatt bakfra. I bildeteksten står det:

«**Nysgjerrig: Prins Sverre Magnus stortrives på kongsgården, og løp rundt og utforsket området på egen hånd.**»

8. januar publiserte **Se og Hør** en artikkel om Kronprinsfamiliens ferie på St. Barts i Karibia, Bladets førsteside har oppslagstittelen «**KRONPRINS-FAMILIENS DRØMMEFERIE**», og viser blant annet bilder av Kronprinsen og Kronprinsessen i badetøy, samt et av kronprinsessen og prinsesse Ingrid Alexandra i vannet. Bildene er merket med «**Eksklusivt**». Inni bladet er det en rekke bilder av kronprinsfamilien på stranden og i vannet, der de blant annet bedriver kiting og surfing. Det ene dobbeltoppslaget har tittelen «**PAPPA ER SVERRES STORE HELT**», og viser strandbilder av kronprins Haakon og prins Sverre Magnus. I artikkelen står det blant annet:

«Etter en hektisk høst med mange jobboppdrag, var det tydelig at store og små satte pris på å få tilbringe mye tid sammen. (...) I Karibien var det tydelig at Ingrid Alexandra, Sverre Magnus og Marius trivdes like godt som pappa med lek og moro i vannet og på stranden. Under drømmeferien var kronprinsen både høyt og lavt med de tre (...). Kjønnsforsker Jørgen Lorentzen ved Universitetet i Oslo mener kronprinsen er et forbilde for sine jevnaldrende. - Haakon framstår som en flott far som er veldig nært knyttet til sine barn. Han er en rollemodell for fedre i dag, sier Lorentzen (...). Kjønnsforskeren har gitt ut boka «Fra farskapets historie». (...) Ifølge boken finnes det fire forskjellige typer fedre - de distanserte, de nære, de autoritære og de fraværende. - Kronprinsen er nær barna både kvantitativt og emosjonelt (...), sier Lorentzen.»

Uttalelsen begrunnes nærmere av Lorentzen.

I neste oppslag handler brødteksten om kronprinsesse Mette-Marit som «**endelig [kunne] hvile ut og lade batteriene etter sykdommen**» hun var rammet av før jul, og som gjorde at hun måtte «**droppe julekonserten på Slottet og opptredenene i programmet "Julemorgen" på NRK**».

Tittelen på neste dobbeltside er «**SOLTE SEG PÅ KJENDISSTRAND**». Oppslaget er illustrert med et helsides bilde av Mette-Marit i badedrakt. I artikkelen omtales St. Barts som «**kjendisenes lekegrind**». Salget av øya fra Sverige til Frankrike i 1878 omtales, det samme gjør pengebruken til kjendiser mens de har feriert der.

Deretter følger to dobbeltoppslag med bilder av prinsesse Ingrid Alexandra og kronprinsparet på surfetrening. I brødteksten står det blant annet:

«Den norske kongefamilien har i flere generasjoner vært svært glad i sjø og vannsport. Det startet med kong Haakon som var marineoffiser og fortsatte med kong Olav som ble olympisk mester i seiling i 1928. (...) Nå viderefører Haakon den kongelige tradisjonen til sine barn - og sin kone. På St. Barts viste kronprinsen sin omsorgsfulle og tålmodige side da han brukte mange timer på å lære Mette-Marit og Ingrid Alexandra å stå på surfebrett. Under ferien lærte også Marius seg å kite av Haakon (...).»

Videre omtaler bladet at kronprinsparet også i fjor valgte å reise langt bort i juleferien, og at dette er en «**voksende trend**» blant nordmenn. En undersøkelse om dette gjengis sammen med uttalelser fra en fagkilde. Avslutningsvis står det at destinasjonen St. Barts «**er så dyr at den ikke er med i katalogene til de store reisebyråene her til lands**».

11. januar brakte **Se og Hør** nok en artikkel om kronprinsfamiliens ferie. I førstesidehenvisningen står det:

**«Kronprinsfamilien hjemme igjen
LUKSUSFERIE til over en halv million
SE BILDENE
*VILLAEN
*SEILBÅTEN»**

Tittelen inni bladet er **«Leide villa til en halv million»**, og av ingressen går det frem at villaen kostet **«46 000 kroner døgnet»**. Artikkelen er merket med **«Se og Hør Eksklusivt»**. I brødteksten står det blant annet:

«Kronprinsfamilien bodde i luksuriøse omgivelser i Villa Amancaya på jetsett-øya. (...) Haakon og Mette-Marit leide villaen i 11 dager, til en listepris på en halv million kroner (...).»

Villaen er nærmere beskrevet i tekst og bilder. Dernest følger et oppslag med bilder av kronprinsparet på en båt, samt en rekke bilder av den omtalte båten. Tittelen er **«Luksus på bøljan blå»**, og i ingressen står det:

«Seilbåten "Matelot" koster 200 000 kroner i uka å leie. Her kunne kronprinsfamilien leve som konger.»

I en av bildetekstene står det blant annet at **«Seilbåten "Matelot" leies ut til en heftig pris - men måltidene til kronprinsfamilien og andre gjester er inkludert»**. Av brødteksten fremgår det at kronprinsfamilien **«oppholdt seg på seilbåten "Matelot" i minst én av de 11 dagene de var på ferie»**.

29. januar publiserte **Se og Hør** en femsiders artikkel med bilde av kronprinsessen og følgende henvisningstekst på forsiden:

**«Mette-Marit om reisen som forandret henne
HJEM SOM EN BEDRE MOR
Snakker ut om: *Tiden som alenemamma *Den utagerende festingen *Den flaua sex-praten»**

Henvisningen var merket med **«Eksklusivt»** og **«ÆRLIG OG ÅPENHJERTIG»**. Artikkelen inni bladet er merket med **«Åpenhjertig intervju»**. Stikktittel og tittel er som følger:

**«Aldri har Mette-Marit vært så ærlig og privat
Elsker hvert minutt jeg tilbringer med barna mine»**

I ingressen står det:

«Åpenhjertig og ærlig. Kronprinsessen forteller om familielivet på Skaugum - og sin "utagerende" fortid - i et nytt intervju.»

Og innledningsvis i brødteksten:

«I et sjeldent intervju med tyske Die Welt snakker kronprinsesse Mette-Marit (39) åpenhjertig ut om livet som kronprinsesse og trebarnsmor.»

8. februar brakte Se og Hør en firesiders reportasje om Märtha Louise med stikktittelen «Åpenhjertig Märtha Louise om mammarollen» og sitattittelen «Barna mine skal følge hjertet». Artikkelen er merket med «Se og Hør Eksklusivt». Oppslaget innledes av et helsides foto av Märtha Louise med følgende bildetekst:

«HJEMME HOS ENGLESKOLEN: Märtha var svært imøtekommende under intervjuet, og strålte i en koksgrå blondejakke (...).»

I ingressen står det:

«Prinsessen hyller sine foreldre for oppdragelsen hun har fått. Nå håper hun å kunne gjøre det samme for sine døtre.»

Og videre i brødteksten:

«Prinsesse Märtha Louise (41) er svært takknemlig overfor sine foreldre. I et eksklusivt intervju forteller hun åpenhjertig om støtten fra dronning Sonja (75) og kong Harald (75) (...). Vi møter prinsessen i Oslo, hvor hun er på jobb i forbindelse med Engleskolen (...). Skolens lokaler er lyse og innbydende (...). Märthas englekompansjong er også på plass, og de er her for å snakke om sin siste bok (...).»

Lenger ut i reportasjen står det:

«Å finne sin egen vei er noe (...) Märtha stadig vender tilbake til. Også når samtalen kommer til hennes tre døtre (...). - Det viktigste er at de lytter til sine hjerter og finner ut hva som er viktigst for dem (...), sier prinsessen. I neste øyeblikk blir hun avbrutt av fnisende barn i døren. Det er døtrene som kommer forbi og kikker nysgjerrig inn, og Märtha lyser opp. - Mamma er midt i et intervju, prøver hun å forklare, men ombestemmer seg og sier at hun bare skal ut og si hei til sine små.»

Det fremgår under artikkelen hvem som har skrevet den, samt hvem som har «oversatt og bearbeidet» den.

KLAGEN:

Klager er Det kongelige hoff, som fremsetter klagen «i forståelse med Kongefamilien». Helt innledningsvis fremgår det at klager ønsker en «avklaring av rekkevidden av Vær Varsom Plakatens punkt 4.3 Rett til privatliv». Det står videre: «Klagen kommer som et resultat av en utvikling der respekten for privatlivet stadig settes under press av Se og Hør. Bildebruken i de innklagede reportasjene, reportasjenes omfang og intimiteten i reportasjene tar lite eller ingen hensyn til Kongefamiliens rett til privatliv. Denne utvikling har medført et behov for klargjøring av i hvilken utstrekning pressens eget klageorgan mener at Kongefamiliens privatliv er beskyttet. Medlemmer av Kongefamilien må i kraft av sine offisielle roller dele mye av sitt liv med det norske folk. Nettopp derfor er det også et særlig behov for at det finnes situasjoner og rom som forblir private.»

Det fremgår at klagen også omhandler «spørsmål vedrørende VVP punkt 3.2, 3.10, 4.4 og 4.8». Klager ber om at også de oppslagene som er publisert lenger tilbake i tid enn seks måneder, behandles, ettersom de anses å ha «stor prinsipiell betydning».

Klager viser til artikkel åtte i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK), samt til dommer avgitt av Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD), og skriver: «[V]år forståelse er at presseetikken etter sitt formål må gi et minst like sterkt vern om privatlivet som det som følger av den rettslige standarden.» I klagen gjengis en redegjørelse fra advokat Kyrre Eggen om privatlivets vern i gjeldende rett. Her står det blant annet: «Etter vårt syn følger det klart av EMDs praksis at fotografering og dekning av Kongefamiliens rent private gjøremål som ikke har allmenn interesse, vil være beskyttet av EMK art 8. Staten (...) har en plikt etter EMK art 8 til å forby publisering av slike bilder.» Det begrunnes blant annet med EMDs uttalelser i Von Hanover dom I og -II. Klager gjengir også Eggens påpekning av at bilder tatt ved hjelp av skjult kamera, telelinse eller lignende gir avbildede et sterkere vern, men at dette som hovedregel må vike for ytringsfriheten når «Kongefamilien omtales i reportasjer som har allmenn interesse og de bilder som brukes har forbindelse til sakens allmenne karakter». Men igjen påpekes det at unntak fra dette «kan tenkes i situasjoner hvor reportasjens "allmenne interesse" fremtrer å være et dekke for publisering av bilder (...)».

Videre står det i klagen: «Kongefamilien er inneforstått med at de får mye presseoppmerksomhet når de opptrer i offisielle sammenhenger. I private sammenhenger er det annerledes. Også offentlige personer har krav på respekt for sitt privatliv. Dette gjelder selv om privatlivet utøves utenfor lukkede dører (...). I tillegg til at det følger av EMK art 8, er prinsippet også tidligere anerkjent av PFU. I PFUs avgjørelse i sak nr. 125/00 het det at: "*Selv om bildet i seg selv ikke anses krenkende, understreker utvalget at også kongelige personer må ha rett til et privatliv, selv om de ikke befinner seg bak lukkede dører.*" Et viktig presseetisk spørsmål blir da hvilken mulighet kongefamilien har til å beskytte seg mot at deres privatliv (...) blir gjenstand for ren underholdning i ukepressen.» Det vises til at både «måten dekningen skjer på og omfanget og innholdet i dekningen» må inngå i en helhetlig vurdering. Klager viser til Vær Varsom-plakatens punkt 4.12, om at samme aktsomhetskrav gjelder for bilder som for annet innhold.

Klager skriver dernest om feriereportasjene: «En familieferie er noe som ligger i kjernen av privatlivet, selv for de kongelige. En familieferie har ikke noe med de kongeliges offisielle roller å gjøre. En familieferie berører ikke samfunnsspørsmål eller øvrige forhold av allmenn interesse. Utgangspunktet må derfor være at medlemmer av Kongehusets ferier er private og at reportasjer om slike ferier krenker VVP punkt 4.3.»

Og videre: «Unntak kan naturligvis tenkes dersom det skulle inntreffe omstendigheter på slike ferier som har allmenn interesse, for eksempel dersom medlemmer av Kongehuset skulle være involvert i en ulykke.»

Klager mener begrepet «å vise respekt for noens privatliv» må innebære mer enn å skille mellom private og offentlig tilgjengelige steder. Det vises igjen til at dette skillet ikke er relevant for vurderinger etter EMK art. 8, som også verner private handlinger på offentlig sted. I klagen står det: «Å bade, sole seg, leke med barn (...) må anses som private handlinger, uten allmenn interesse. (...) At bildene er tatt på en strand der fotoobjektene er iført badetøy, er et forhold som understreker det private og intime, og som forsterker krenkelsen. Vi anfører også at paparazzibildene representerer et brudd på VVP 3.10. Bildene ble tatt uten at noen fotograf ga seg til kjenne, og de avbildede personene var ikke kjent med at de ble

fotografert.» Det vises til at skjult kamera kun skal benyttes når det er eneste mulighet til å avdekke forhold av «vesentlig samfunnsmessig betydning».

Deretter påpeker klager: «Det understrekes i tillegg at barna i Kongefamilien har krav på et enda sterkere vern av sitt privatliv ene og alene i egenskap av å være barn.»

Det reageres også over Se og Hørs bruk av begrepet «eksklusivt» på forsiden av bladet: «[D]et gir leseren et inntrykk av at Se og Hør er invitert med for å formidle bildene til publikum (...). (...) Overskriften går dermed lenger enn det er dekning for i stoffet (...). Vi anfører at det er et brudd på VVP 4.4.»

Gjennomgående gis det i klagen uttrykk for at bildene anses å være svært detaljerte, og at omfanget «står i misforhold til sakens innhold».

Klagers anførsler til de enkelte reportasjene er videre gjengitt punktvis i kronologisk rekkefølge, etter publiseringsdato:

«Den hemmelige hagefesten», Se og Hør nr. 28, 10.-17. juli 2012: «I anledning den private feiringen av Kongeparets bursdager, har Se og Hør tatt bilder av barn inn gjennom gjerdet på Bygdøy Kongsgård. (...) Bildene var tatt i det skjulte gjennom et bevoktet gjerde inn på Kongeparets private eiendom, og det forelå ikke samtykke til fotograferingen av barna. (...) De tre bildene utgjør en krenkelse av Vær Varsom Plakatens punkt 4.3 om plikten til å vise respekt for privatliv. (...) [B]arna befinner seg i private situasjoner på et privat område. Ingen av bildene viser forhold av allmenn interesse.»

«Kronprins-familiens drømmeferie», Se og Hør nr. 2, 8.-15. januar 2013: «Hovedgrunnen til at også denne reportasjen bryter VVP 4.3 (...), er omfanget av billedbruken, at bildene viser private gjøremål som ikke er ment for offentligheten, og at det å vise bade- og strandbilder må sies å utgjøre en særskilt krenkelse av det private. Ingen av de intime bildene (...) var nødvendige for at Se og Hør skulle omtale feriereisen. (...) I likhet med de foregående artiklene utgjør bildene av barna et selvstendig brudd på VVP 4.3, jf. VVP 4.8 (...). Heller ikke i denne reportasjen var Kronprinsparet eller barna klar over fotograferingen (...). Vi mener dette er brudd på VVP 3.10.» Det vises igjen til at bruken av begrepet «eksklusivt» på forsiden av bladet, utgjør et brudd på VVP punkt 4.4.

«Luksusferie til over en halv million», Se og Hør nr. 2, 11.-15. januar 2013: «Se og Hør kontaktet ikke hoffet for å kontrollere om opplysningene i reportasjen stemte. Kronprinsparet fikk følgelig verken anledning til å korrigere faktafeilene (...) eller anledning til tilsvarende. (...) Reportasjen utgjør en krenkelse av VVP punkt 3.2 om at redaksjonene skal kontrollere at opplysningene som gis er korrekte (...). Kronprinsparet har ikke leid Villa Amancaya på sin ferie (...). De har heller aldri leid båten Matelot eller noen annen båt under oppholdet. De oppholdt seg om bord (...) som gjester noen få timer en ettermiddag. Hele grunnlaget for Se og Hørs oppslag bygger dermed på uriktige opplysninger (...). Opplysninger om at Kronprinsparet hadde leid en villa til en halv million og en båt det koster 200.000 kroner uken å leie, utgjør sterke beskyldninger om omfattende pengebruk (...). VVP punkt 4.14 er derfor krenket.» Klager viser også til at bruken av begrepet «eksklusivt» på forsiden av bladet, utgjør et brudd på VVP punkt 4.4. Det står at bildet fra båten Matelot «viser en privat begivenhet på en privat båt. Bildet er et paparazzibilde (...). Kronprinsparet leide som nevnt ikke båten og bruken av bildet har derfor ikke tilstrekkelig allmenn interesse

til å forsvare en krenkelse av privatlivet (...).» Det anføres at bildebruken bryter med VVP punkt 4.3.

Klager orienterer om at Se og Hør siden har korrigert feilopplysningen angående villaen, men ikke om båten.

«Hjem som en bedre mor», Se og Hør nr. 5, 29. januar-5. februar 2013: «I bladet var et eksklusivt intervju som Kronprinsessen hadde gitt til Welt am Sonntag, gjengitt. Verken journalist eller riktig avis var kreditert. (...) Ingen av uttalelsene fra Kronprinsesse Mette-Marit var gitt til Se og Hør. (...) Den aktuelle Se og Hør-forsiden etterlater et klart inntrykk av at Kronprinsesse Mette-Marit har gitt et intervju om de nevnte temaene til Se og Hør. I tillegg gir forside og overskrifter et inntrykk av at Kronprinsessen for første gang "snakker ut" til Se og Hør. Først i selve artikkelen inne i bladet opplyste Se og Hør at sitatene kom fra (...) Die Welt. Dette er heller ikke korrekt. Intervjuet var gitt eksklusivt til Welt am Sonntag. Å presentere en sak fra et annet magasin med slik forside og med bruk av begrepet "eksklusivt" utgjør et brudd på VVP punkt 4.4.»

«Barna mine skal følge hjertet», Se og Hør nr. 6, 8.-12. februar 2013: «Reportasjen (...) presenteres som om Prinsesse Märtha Louise har gitt et eksklusivt og åpenhjertig intervju til Se og Hør (...). På første side i oppslaget er det trykket et helsides bilde av Prinsessen med overskriften "Åpenhjertig Märtha Louise om mammarollen" og "Se og Hør Eksklusivt". I teksten står det "Vi møter prinsessen (...)". Senere i reportasjen står det "I neste øyeblikk blir hun avbrutt av fnisende barn (...)". Både bruken av begrepet eksklusivt og "vi"-formen gir et inntrykk av at Se og Hør har vært invitert inn til et intervju (...). Dette er ikke riktig. Reportasjen gjengir et intervju som Prinsessen har gitt til det danske Billed-bladet. (...) Eneste referanse til Billed-bladet var at Billed-bladets Marianne Singer var oppgitt som journalist. De færreste av Se og Hørs lesere vil vite at hun ikke er blant de ansatte i Se og Hør. (...) Å presentere en sak fra et annet magasin med slik forside og med bruken av begrepet "eksklusivt" utgjør et brudd på VVP punkt 4.4. Det [er] også brudd på god presseskikk å ikke oppgi kilden når hele innholdet er hentet fra andre.»

Avslutningsvis oppsummerer klager blant annet at «[p]ressens etiske regelverk bør ikke gi svakere vern enn de grunnleggende menneskerettigheter». Det understrekes at omtale skal begrunnes i allmenn interesse, at skillet ikke går ved privat eiendom, at bilder i badetøy oppleves som særlig private, og at disse, og særlig i stort omfang, er unødvendige «for å dokumentere feriemål». Det vises til at bildene er tatt med skjult kamera, at flere av dem er av barn, og til at det «må være samsvar mellom bruken av begrepet "Eksklusivt" og realiteten».

AVKLARING AV KLAGENS OMFANG:

Utvalget behandlet i sitt møte **torsdag 21. mars 2013** spørsmålet om hvorvidt foreldelsesfristen skulle fravikes for fire av de opprinnelig åtte innklagede reportasjene. Utvalget kom til at fristen skulle fravikes for den ene av reportasjene, «Den hemmelige hagefesten», Se og Hør nr. 28 2012, ettersom denne ble ansett å romme elementer som kunne være av vesentlig prinsipiell betydning.

TILSVARSRUNDEN:

Se og Hør skriver i sitt tilsvaer: «Den viktigste problemstillingen PFU skal vurdere, er etter vår mening om kongefamilien måtte regne med at de befant seg i områder [der] det var stor sannsynlighet [for] at de ville bli tatt bilder av. (...) Spørsmålet er om de kan ha en berettiget forventning om ikke å bli avfotografert på offentlige strender og i tilknytning til store arrangementer i kongefamiliens regi.»

Om klagens formål står det videre: «Slottet skriver (...): "Formålet med denne klagen er derfor å avklare pressens eget klageorgan sitt syn på rekkevidden av vernet om privatlivet etter VVP punkt 4.3." Dette mener vi er et feilaktig utgangspunkt. PFUs oppgave er å vurdere konkrete brudd i enkeltsaker.»

Videre fremholder Se og Hør at det er pressens oppgave å gi et mer nyansert bilde av kongefamilien, enn det den selv legger opp til gjennom offisielle opptredener. Bladet skriver: «Slik vi nå tolker slottet, ønsker de kun at mediene skal dekke det offisielle programmet (...). Med dette tiltar de seg en definisjonsmakt i forhold til pressen. (...) Se og Hørs ambisjon har alltid vært å være best på løpende nyhetsrapportering om kongefamilien. (...) Samtidig er det slik at vi også vektlegger en kritisk og åpen dekning av kongefamilien, noe som ikke minst er viktig i en tid der mange andre, store medier prioriterer bort kongestoffet.»

Deretter står det: «Også Se og Hør mener at de kongelige har rett til et privatliv. (...) Vi respekterer også den åpenbare rett særlig barna i den kongelige familie har til å vokse opp med et normalt hverdagsliv uten å bli fulgt til enhver tid (...).»

Videre vises det til PFUs sak 125/00, der publiseringen av et bilde av Konprins Haakon og Mette-Marit på Mågerø var innklaget, og der det ble påpekt at bildet var tatt inn på en privat terrasse. Se og Hør skriver: «Spørsmålet denne klagen reiser, er om dette private rommet skal utvides til å omfatte store begivenheter i kongefamiliens liv. Vi anser både kongeparets dobbelte 75-års jubileum i fjor og kronprinsfamiliens ferie på jetsett-øya St. Barts (...) som klare nyhetshendelser. (...) Det vil innebære et betydelig tilbakeslag om slike saker ikke skal kunne dekkes fritt. Slik vi ser det, befinner reportasjene seg etter sin karakter med god margin utenfor den private sfære.»

Videre viser bladet til at det er lange tradisjoner i pressen for å kunne ta denne typen bilder av kongelige uten samtykke. Se og Hør skriver: «Også de øvrige skandinaviske kongehusene har vært godt vant med og akseptert at de tas bilde av når de ferdes i det offentlige rom eller deltar i store arrangementer.»

Når det gjelder de konkrete artiklene, skriver Se og Hør om 75-års jubileet på Bygdøy: «Festen var en stor nyhetshendelse med et omfattende program og der flere regjerende monarker, andre kongelige og utvalgte deler av den norske samfunnseliten var til stede.» Om St Barts står det at øya har «høyere kjentistetthet på stranden enn kanskje noen andre steder i verden på den tiden av året», at øya tiltrekker seg mange fotografer, og at ingen der kan «ha en berettiget forventning om ikke å bli fotografert i det offentlige rom».

Videre understreker bladet at utvalget skal gjøre en etisk, ikke rettslig vurdering. Se og Hør avviser samtidig klagers oppfatning av gjeldende rett. Det står blant annet: «Vi mener at PFU må se bort fra hoffets forsøk på å påberope seg et rettslig vern mot omtale og fotografering uten forutgående samtykke. Kongehuset kan ikke selv definere hvilken omtale og hvilke bilder som er av offentlig interesse ut fra de regler som omfatter vanlige borgere.» Det vises

til at PFU tidligere har fastslått at kongefamilien er den mest offentlige familien i landet. Det vises også spesifikt til at PFU har fastslått at også Marius Borg Høiby må regne med offentlig oppmerksomhet rundt sin person (PFU-saker 062/02, 063/02 og 064/02).

Dernest kommenterer Se og Hør de enkelte innklagede reportasjene. Kommentarene er igjen gjengitt kronologisk etter publiseringsdato.

«Den hemmelige hagefesten», Se og Hør nr. 28, 10.-17. juli 2012:

«[V]i konstaterer at klagen utelukkende retter seg mot bildene av prins Sverre Magnus og Marius Borg Høiby (...). De to sidene (...) må ses i sammenheng med de foregående 10 sidene med bred dekning fra kongeparets omfattende dobbelte jubileum. På dette arrangementet deltok flere regjerende monarker, andre kongelige (...), kjente næringslivsledere, kunstnere og kjente personer ellers (...). Kongefamilien selv definerte hele det omfattende programmet som privat. Vi mener at arrangementet var en nyhetshendelse med betydelig offentlig interesse.»

Videre står det at gardistene var kjent med fotografens tilstedeværelse, og at bildene ble tatt i porten inn til kongsgården. Bladet fastslår igjen at Marius Borg Høiby er «en del av den kongelige familie», og skriver: «Vi mener at det ikke rammer Marius Borg Høiby på en presseetisk uakseptabel måte at det tas bilde av ham i tilknytning til et stort jubileumsarrangement (...). På tilsvarende vis mener vi at det er godt innenfor rammene for det akseptable å ta et bilde av prins Sverre Magnus i lek rett innenfor porten (...). Så lenge de er tatt i tilknytning til et stort arrangement, kan vi ikke se at fotografiene har noen negative konsekvenser for de to barna, verken på kort eller lang sikt.»

Bladet skriver at flere av bildene er «tatt inn på kongelig område», noe som «kan reise særlige presseetiske problemstillinger». Det vises til en tidligere PFU-uttalelse som berører dette (sak 125/00). Se og Hør skriver: «Skillet mellom offentlig grunn og kongelig område er imidlertid ikke absolutt. Det kan ikke være kritikkverdig å ta bilder inn på kongelig område i tilknytning til store arrangementer, og der aktiviteten er godt synlig fra utsiden og innbefatter en rekke offentlige gjester. Gardistene og politiets eskortetjeneste var dessuten vel kjent med at fotografen hadde tatt oppstilling utenfor porten. Dersom dette ble ansett som problematisk, kunne representanter fra hoffet ha tatt dette direkte opp på stedet.»
Brudd på VVP punkt 4.3 og 4.8 avvises.

«Kronprins-familiens drømmeferie», Se og Hør nr. 2, 8.-15. januar 2013:

«Vi nevner at det var over 30 internasjonale superstjerner som befant seg på St Barts på samme tid som kronprinsfamilien (...) alle ble fotografert. (...) [V]åre bilder på St Barts er tatt på offentlige strender, der det befant seg andre ferierende turister.» Bladet mener det er akseptabelt å ta bilder av de kongelige i en slik setting, og viser blant annet til PFU-sak 134/02, der «fotballspilleren Ole Gunnar Solskjær klaget på at Se og Hør publiserte bilder av ham og barna på en offentlig strand på Sardinia». I uttalelsen vektlegger PFU blant annet at bildene «verken var krenkende eller oppsiktsvekkende», og Se og Hør skriver: «Heller ikke bildene av kronprinsfamilien på St Barts har karakter av å være krenkende.»

Videre står det: «Vi ber PFU legge merke til at det befinner seg andre turister på svært mange av bildene (...). Reportasjene er vinklet opp mot kronprins Haakon som forbilde for andre fedre og på familiens sterke interesse for sjø og vannsport. Dette er en (...) tradisjon som har preget den norske kongefamilien gjennom generasjoner. (...) Den videre reportasjen har fokus på kronprinsessen og det oppsiktsvekkende faktum at hun slapper av etter en hard

vinter[,] på en strand som var tettepakket av andre turister (...). Hun hadde da vært borte fra offentligheten en periode på grunn av sykdom. (...) Samlet sett er dette godt og relevant ukebladstoff, og vi mener det er løst på en måte som respekterer de kongeliges integritet. Bildene er også tatt på respektfull avstand (...). Bildene (...) viser også et brudd med de tradisjoner kongefamilien har for å feriere ved sine landsteder i Oslofjorden (...). I en europeisk målestokk er det svært oppsiktsvekkende at en arveprins og hans familie tar opphold på offentlige strender (...). Når kongefamilien tar dette bevisste valget, må den også regne med å bli fotografert (...).»

Bladet understreker videre at en reportasjes omfang «vil helt og fullt være innenfor redaktørens redigeringsansvar». Klagers henvisning til VVP punkt 3.10, om å gjøre premissene klare, avvises med påpekning av at direkte kontakt med de kongelige i mange sammenhenger ikke ville være sikkerhetsmessig mulig, og det ville virke forstyrrende for dem. Se og Hør skriver: «Det er presseetisk sett fullt ut akseptabelt i en del sammenhenger å ta bilder med telelinse (...).»

Til bruken av begrepet «Eksklusivt» på forsiden, skriver bladet at det anser klagerens tolkning som feilaktig: «Begrepet i denne sammenheng er knyttet til det å være alene om å trykke bildene.»

«Luksusferie til over en halv million», Se og Hør nr. 2, 11.-15. januar 2013:

«Vi fastholder at den samlede prislappen for kronprinsparets opphold på St Barts utgjorde over en halv million kroner. Hoffet bestrider dette, men har ikke på noe tidspunkt vært villig til å gi opplysninger (...).»

Det vises videre til et møte mellom slottets representanter og to av Se og Hørs redaktører 15. januar i år: «Under dette møtet rettet hoffets representanter kritikk mot våre reportasjer fra kronprinsfamiliens opphold på St Barts (...). Hoffet avslø å konkretisere hva som var uriktig, utover det forhold at de informerte om at vi hadde trykket bilde av feil villa. Fra hoffets side ble det foreslått å oppnevne en "voldgiftsdommer" som skulle (...) tilkjenne hva som var et riktig faktum. Hoffet ønsket deretter en beklagelse på Se og Hørs førsteside.» Se og Hør avslø forslaget fra hoffet, men trykket en «rettelse vedrørende villaen».

Bladet viser videre til at reportasjen ikke inneholder sterke beskyldninger, «og den kritiserer heller ikke direkte kronprinsfamilien for deres pengebruk», ettersom det fastslås at den har brukt lite sammenlignet med andre kjendiser. Se og Hør skriver: «Det er på denne bakgrunn ikke uten videre klart at vår reportasje utløste en rett for slottet til samtidig imøtegåelse. Men vi anser det som helt klart at kongefamilien (...) har tilvarsrett (...). Hoffet tok kontakt i etterkant og påpekte faktafeilen (...). Vi publiserte umiddelbart en rettelse.» Bladet viser også til del to av punkt 4.14 i Vær Varsom-plakaten, om at nyhetsformidling ikke må hindres ved at parter ikke er villig til å uttale seg.

Se og Hør viser til samme forklaring på bruken av ordet «Eksklusivt» som tidligere. Bladet anser det akseptabelt å trykke bilder av kronprinsparet «om bord på seilbåten Matelot i fritt farvann». Videre står det: «Vi har for øvrig ikke skrevet at det var paret selv som chartret båten. Det som står i reportasjen er at familien oppholdt seg om bord i båten minst én av de 11 dagene (...).» Bladet mener besøket på båten har offentlig interesse.

«Hjem som en bedre mor», Se og Hør nr. 5, 29. januar-5. februar 2013:

«PFU har i flere avgjørelser understreket at det ikke er utvalgets oppgave å ta stilling til opphavsrettslige spørsmål. (...) [S]pørsmålet om Se og Hør har sitert fra Welt am Sonntag i samsvar med god skikk (...) er et spørsmål mellom oss og (...) ansvarlig utgiver av Die Welts

publikasjoner.» Det vises til tidligere relevante uttalelser (261/10 og 077/12). Se og Hør fastslår at bladet var i sin fulle rett til å gjengi kronprinsessens uttalelser, og skriver videre: «Om det er Die Welt eller Welt am Sonntag som er kreditert, er uten presseetisk relevans. (...) Kronprinsessen er (...) medievant og profilert, og det er påregnelig at uttalelser hun gir til utenlandsk presse blir gjengitt her hjemme. Die Welt er sitert flere ganger, og det fremgår tydelig av saken at det er til denne publikasjonen kronprinsessen har uttalt seg.»

Når det gjelder bruken av begrepet «Eksklusivt» på den aktuelle førstesiden, skriver Se og Hør at det er knyttet til en annen sak - «hjemme hos-reportasjen hos prinsesse Marie av Danmark».

«Barna mine skal følge hjertet», Se og Hør nr. 6, 8.-12. februar 2013:

Se og Hør skriver: «I dette tilfellet hadde Se og Hør sikret seg en eksklusiv rettighet til norsk publisering av intervjuet prinsessen ga til (...) Billedbladet. (...) Vi var derfor i vår fulle rett til å presentere intervjuet som eksklusivt.» Bladet viser til at Billedbladets journalist har byline i saken, og skriver: «Spørsmålet om også Billedbladet skulle ha vært kreditert, er et opphavsrettslig spørsmål (...). Dette er uansett ikke noen krenkelse av prinsessen sett i forhold til det presseetiske regelverket.»

Se og Hør «nevner at intervjuet med prinsessen berører hennes private næringsinteresser», og undrer seg på denne bakgrunn over at «hoffsjefen ivaretar hennes interesser i forhold til PFU»

Klager opprettholder klagen, og anser at Se og Hørs fremstilling innebærer en «grov forenkling av de spørsmål klagen reiser». Klager skriver: «Vårt anliggende med klagen er å få PFUs vurdering av om innholdet i og omfanget av billedbruken i de innklagede oppslagene er i tråd med god presseskikk. (...) Hoffet og Se og Hør er ikke uenige i at det er de konkrete innklagede oppslagene PFU skal vurdere. Vi mener at oppslagene enkeltvis innebærer en krenkelse av De kongeliges rett til privatliv, og at dette også er svært tydelig når en ser oppslagene i klagen i sammenheng.»

Videre fastholdes EMKs relevans for klagebehandlingen. Klager skriver: «At pressens selvjustis må finne sted innenfor de rettsregler som gjelder i de ulike land, er slått fast i den internasjonale journalistføderasjonens (IFJs) erklæring om profesjonell journalistisk standard (...). Det er også i alminnelighet lagt til grunn at de presseetiske normer ligger på et strengere nivå enn lovgivningen.» Det vises til at pressen bestemmer hva som *skal* publiseres, mens det til syvende og sist er rettsapparatet som tar stilling til hva som *kan* publiseres.

Det påpekes igjen at EMD har slått fast at «også offentlige personer som oppholder seg på offentlig tilgjengelige steder har krav på vern av sitt privatliv dersom de er i private situasjoner, og at publisering av bilder og omtale av slike situasjoner forutsetter at disse bidrar til en debatt av allmenn interesse». Klager viser også til at PFU tidligere har uttalt (sak 056/06) at det påhviler redaksjonene «å vurdere nøye om eksponeringen av en situasjon som kan oppfattes som privat, har en nyhets- eller samfunnsmessig betydning som legitimerer oppslaget».

Klager skriver deretter: «[O]gså Kongefamilien har krav på vern om sitt privatliv, og (...) det må foretas en vurdering av om et oppslag har tilstrekkelig allmenn interesse til at det kan forsvare at vernet av privatlivet må vike.»

Dernest kommenteres på ny de ulike oppslagene. Dette gjengis kronologisk.

«Den hemmelige hagefesten», Se og Hør nr. 28, 10.-17. juli 2012:

Klager sier seg enig med innklaget i at kongeparets jubileum var en nyhetshendelse med betydelig offentlig interesse, som blant annet ble markert med direktesendt feiring på Operataket, og med at kongefamilien hilste publikum fra slottsbalkongen. Klager skriver videre: «Den private markeringen (...) på Bygdø Kongsgård var etter Kongeparets ønske ikke åpen for publikum. (...) Det er imidlertid ikke dette klagen dreier seg om. De tre bildene vi har klaget inn dreier seg om bilder av barn tatt inn på privat område i en situasjon hvor de berettiget måtte forvente å være beskyttet for pressen. Det fremgår med all mulig tydelighet at de to barna ikke visste at de ble fotografert.» Det understrekes at manglende inngrep mot fotografen fra gardistenes side «ikke representerer noe samtykke til at Se og Hør tar bilder. Gardens oppdrag er et annet (...). Det samme gjelder (...) den kongelige politietskorte».

Videre står det: «Etter vår mening vil det ha betydelige negative konsekvenser for barna dersom PFU finner at det er god presseskikk å fotografere og publisere bilder av private gjøremål tatt inn gjennom gjerder på private eiendommer.»

«Kronprins-familiens drømmeferie», Se og Hør nr. 2, 8.-15. januar 2013:

Her påpeker klager igjen at en må vurdere om en situasjon som kan oppfattes som privat, har en nyhets- eller samfunnsmessig betydning som legitimerer oppslaget. Det står: «Det er vanskelig å se at en rekke bilder av Kronprinsparets barn i badetøy på en stand har noen som helst "nyhets- eller samfunnsmessig betydning". (...) Vi kan heller ikke se at bildene av de voksne har noen nyhets- eller samfunnsmessig betydning.» Klager bestrider ikke at ferien kunne omtales, men mener «den eventuelle "nyhetsinteressen" uansett ikke [kan] berettige den omfattende billeddekningen (...)». Klager skriver: «Nærgående strandbilder av Kronprinsfamilien i badetøy i en opplagt privat situasjon er etter vår oppfatning i kjernen av de "personlige og private forhold" som VVP artikkel 4.3 skal verne om. "Nyhetspoenget" kunne for eksempel vært ivaretatt ved å vise familien fullt påkledd.» Slik klager ser det, er nyhetspoengene Se og Hør anfører, «ikke forhold som kan (...) legitimere den eksponering Kronprinsfamilien er utsatt for (...)». Klager mener overtrampet forsterkes av at oppslaget «ikke på noen måte er enestående».

Det påpekes at bildenes art ikke kan være avgjørende i vurderingen, og klager bemerker at «det dreier seg om bilder av situasjoner de fleste ville betakket seg for at ble offentliggjort for allmennheten». Videre skriver klager at «vernet om privatlivet ikke kan relativiseres avhengig av hvilken type publikasjon en står overfor», ettersom Se og Hør viser til magasiners tradisjon for å bruke god plass på billedmateriale.

Til bruken av skjult kamera skriver klager: «[Vi] bestrider (...) at 12 sider med bilder av Kronprinsfamilien i badetøy/bikini innebærer avdekning av forhold "av vesentlig samfunnsmessig betydning". (...) Vi er inneforstått med at Kronprinsfamilien - ved å oppholde seg på en offentlig strand med mange mennesker - må forvente at noen vil kunne ta bilde av dem. Det er imidlertid en vesensforskjell på dette og en redaktørbeslutning om publisering av et stort oppslag med en rekke intime bilder, tatt uten at Kronprinsfamilien var kjent med det.» Klager mener VVP «oppstiller en meget begrenset bruk av skjult kamera som ledd i journalistisk virksomhet».

Ankepunkter knyttet til bruken av ordet «eksklusivt» fastholdes med henvisning til VVP 4.4 om dekning for titler.

«Luksusferie til over en halv million», Se og Hør nr. 2, 11.-15. januar 2013:

Klager gjentar at artikkelen bygger på feilaktige opplysninger, og at samtidig imøtegåelse skulle vært innhentet. Det står: «Se og Hør gjorde ingen forsøk på å verifisere om opplysningene var riktige. (...) Vi fastholder at et konstaterende oppslag om at Kronprinsfamilien har brukt langt over en halv million kroner på leie av villa og båt, forutsetter at Kronprinsfamilien gis anledning til samtidig imøtegåelse. (...) Det kan ikke være slik at det skal være fritt fram for Se og Hør å fremsette uriktige påstander når de ønsker å skrive om private forhold de ikke får innsyn i nettopp grunnet den private karakteren (...). At Se og Hør presenterte feil hus og senere rettet dette er heller ikke hovedpoenget. Poenget var at den villaen Se og Hør presenterte ligger i en langt høyere prisklasse enn det boalternativet Kronprinsparet valgte (...)»

Om løsningsforslaget som ble diskutert med Se og Hør, skriver klager: «I et forsøk på å bli enige om faktum foreslo vi å be en tredjemann som begge hadde tillit til, om å sammenholde faktaopplysninger. Formålet var å få avklart om vi hadde krav på en rettelse. Det var naturlig nok ikke aktuelt for oss å gi opplysninger direkte til Se og Hør (...)»

«Hjem som en bedre mor», Se og Hør nr. 5, 29. januar-5. februar 2013:

«Vi fastholder at Se og Hørs forsida etterlater inntrykk av at Kronprinsessen har gitt et eksklusivt intervju til Se og Hør (...). Det er bruddet på VVP punkt 4.4 (...) som er vårt hovedpoeng. Vi vil likevel peke på at gjengivelsen av dette intervjuet etter hva vi kan forstå går langt ut over grensene for sitatretten (...)»

«Barna mine skal følge hjertet», Se og Hør nr. 6, 8.-12. februar 2013:

Det fastholdes også her brudd på VVP 4.4. Videre står det: «Det forhold at Se og Hør er i samme konsern som det danske Billedbladet, er ikke tilstrekkelig til at det er dekkende å presentere oppslaget som "eksklusivt", og benytte "vi-formen" i intervjuet. Det fastholdes videre at det er i strid med nevnte bestemmelse at Se og Hør ikke klart tilkjenner kilden for intervjuet. (...) [L]eserne forledes til å tro at prinsesse Märtha Louise ga et intervju eksklusivt til Se og Hør.»

Avslutningsvis skriver klager blant annet: «Klagen viser med all mulig tydelighet en utvikling hvor stadig større deler av De kongeliges privatliv blir eksponert. Mengden av overtramp over tid er etter vårt syn skjerpene. Se og Hør søker etter vår oppfatning å spissformulere klagen på en måte det ikke er grunnlag for. Vi søker ikke gjennom klagen å begrense pressens frihet til å dekke De kongeliges virke, og tar heller ikke til orde for et krav om samtykke til enhver fotografering og publisering av bilder utenfor offisielle sammenhenger. (...) Kjernen i denne klagen er at det er begrensninger i pressens adgang til å publisere private forhold og situasjoner. Dette gjelder også for Kongelige.»

Se og Hør fastholder at PFU skal «vurdere fem konkrete artikler», «og ikke gå opp generelle grenseoppganger i skjæringspunktet mellom norske og internasjonale rettskilder». Bladet skriver: «I tillegg er vi skeptiske til at slottet legger opp til at denne prosessen utvikler seg i en juridisk retning. (...) Slik vi ser det bygger ikke saksbehandlingen opp under det formål at den skal være enkel og effektiv.» Det fastholdes også at «[d]en frie kongejournalistikken er under press», at «hoffet fører en stram medieregi» og at klagen «må oppfattes som et ledd i denne». Se og Hør minner videre om hvilke reportasjer klagen dreier seg om og ikke.

Ifølge bladet befinner reportasjene seg «med god margin innenfor det som rettslig sett vil være akseptabelt i et åpent og fritt informasjonssamfunn». Videre fastholdes tidligere anførsler knyttet til VVP punkt 3.10 om skjult kamera.

Deretter står det i tilsvaret: «Hoffet må etter vårt syn videre anerkjenne at rettslige og presseetiske avgjørelser som gjelder privatpersoner uten offentlige funksjoner, enten det er tale om prinsesse Caroline eller om ektefeller til store fotballpersonligheter, bare i helt begrenset grad har overføringsverdi der dekningen gjelder regjerende monarker og deres familier. Prinsesse Carolines sak var kjennetegnet at av hun som privatperson, nærmest uten funksjoner utenom prinsessetittelen, ble forfulgt av tysk presse i dagliglivet gjennom en lang periode. En arbeidsform også Se og Hør tar avstand fra. Vår reportasjer (...) knytter seg til klare nyhetshendelser.»

Det vises videre til avsnitt bladet anser sentrale i PFUs uttalelse 117/04 (Solskjær-saken), og som er utelatt i klagers omtale av samme sak. Se og Hør skriver: «Denne saken gir klar og konkret presseetisk veiledning ved omtale av privatpersoner som utfører dagligdagse gjøremål, men den kan ikke tas til inntekt for begrensninger i adgangen til å ta bilder av medlemmer av kongefamilien på offentlig sted.»

Når det gjelder **St. Barts-reportasjene**, understreker Se og Hør på ny redaktørens redigeringsrett: «Argumentasjonen [fra klager] peker (...) i retning av at hoffet mener at korte, mer offisielle nyhetsmeldinger er akseptable, mens levende journalistikk over større flater utgjør presseetiske overtramp. Dette er etter vår mening et utdatert mediesyn. (...) Det er også et anslag mot redaktørens rett til å dimensjonere egne reportasjer.»

Se og Hør mener fortsatt å ha brakt korrekte opplysninger om St. Barts-feriens totale kostnad, og viser til at klagen ikke har ønsket å medvirke til klargjøring av sakens fakta. Det står: «Vi ser at vi med fordel kunne vært i kontakt med hoffet før publisering av saken, men all erfaring gjennom flere år har vist at hoffet ikke gir noen kommentarer, spesielt ikke til Se og Hør. (...) Sett i lys av dette mener vi derfor at det både er paradoksalt og lite relevant, å hevde at det foreligger brudd på retten til samtidig imøtegåelse.»

Når det gjelder bildene fra Bygdø kongsgård, påpeker Se og Hør at det dette er statlig eid grunn, og at bildene er tatt på en offisiell festdag. Videre skriver Se og Hør: «Vi har ikke hevdet at gardistenes opptreden innebar noe samtykke til at det ble tatt bilder (...). Poenget er at det i klagen påstås at bildene ble tatt i skjul, og da har det betydning for oss å påvise at kongens voktere visste om fotograferingen. Hoffet vrir dermed fokus bort fra det vi mener er sakens kjerne; nemlig at det ikke kreves samtykke for å ta bilder av kongebarna på offentlig grunn under en stor feiring som finner sted på en offentlig flaggdag (...). Spørsmålet er: Skal ikke pressen dekke denne feiringen, fordi det ikke står på slottets offisielle program? Er det virkelig så oppsiktsvekkende at vi tar bilder av barna på en slik dag?» Det vises til et annet bilde tatt ved det Se og Hør anser som en tilsvarende anledning, og som det ikke er reagert på (vedlagt første tilsvaret). Bladet påpeker at det aldri hadde «tatt bildene på kongsgården på en helt vanlig dag», men at begivenheten ble vurdert som ekstraordinær.

Om de to øvrige innklagede reportasjene skriver Se og Hør: «Som andre medier, kjøper Se og Hør ofte eksklusive rettigheter til intervjuer og reportasjer med kjente personligheter (...). Vår konklusjon er at Se og Hør verken i Die Welt-saken eller i saken om boklanseringen har gjort noe som er presseetisk uforsvarlig.»

PRESSENS FAGLIGE UTVALG UTTALER:

Klagen gjelder fem reportasjer i Se og Hør om kongefamilien: Én reportasje fra kongeparets 75-årsjubileum på Bygdøy kongsgård, to reportasjer om kronprinsfamiliens ferie til den karibiske øya Saint-Barthélemy (St. Barts), samt to reportasjer fra utenlandske magasiner gjengitt i Se og Hør, der henholdsvis kronprinsesse Mette-Marit og prinsesse Märtha Louise er intervjuet.

Klager er kongefamilien ved Det kongelige hoff, som reagerer på den massive omtalen og billedleggingen av det de anser som private gjøremål. Det vises til flere uttalelser fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD), og til at også offentlige personer har krav på et privatliv, ifølge Vær Varsom-plakatens punkt 4.3. Skillet kan, ifølge klagen, ikke gå mellom offentlig og privat sted. Redaksjonelle valg må derimot ta hensyn til hvilken nyhetsinteresse hendelsen har. Særlig reageres det over publiseringen av enkelte bilder av kongebarna, som klager mener er i strid med Vær Varsom-plakatens punkt 4.8. Bildene er tatt uten at barna er klar over det. Dette gjelder også en rekke av de øvrige bildene, og klager anser at denne type fotografering er i strid med punkt 3.10 om bruk av skjult kamera. I den ene reportasjen om kronprinsfamiliens ferie på St. Barts, anføres også brudd på punkt 3.2 om kontroll av opplysninger, og det reageres over at det her ikke er gitt anledning til samtidig imøtegåelse (punkt 4.14). Gjennomgående klages det også over bruken av begrepet «Eksklusivt» i titler, noe klager mener gir inntrykk av at Se og Hør er invitert med for å formidle hendelsene til publikum. Det samme inntrykk mener klager gis når Se og Hør viderebringer intervjuer gitt til andre magasiner uten tydelig å presisere opphavet til disse artiklene.

Se og Hør avviser klagen på alle punkter, og understreker at Pressens Faglige Utvalg skal gjøre presseetiske, ikke rettslige vurderinger. Bladet mener kongefamiliens medlemmer må regne med å kunne bli avfotografert på offentlige steder og i tilknytning til store arrangementer i kongefamiliens regi. De omtalte hendelsene er, ifølge Se og Hør, klare nyhetshendelser. Hva angår reportasjenes omfang, vises det til redaktørens rett til å bestemme dette. Se og Hør viser videre til at det er lange tradisjoner i mediene for å kunne ta avstandsbilder av kongelige uten samtykke. Når det gjelder bildene fra Bygdøy kongsgård, skriver bladet at gardistene var kjent med fotografens tilstedeværelse, og det vises til at bildene av barna neppe kan ha noen negative konsekvenser for dem. Bladet avviser faktiske feil hva angår kronprinsparets feriepengebruk, men viser til at opplysningen om hvilket hus de skal ha bodd i, er rettet. Kravet til samtidig imøtegåelse er, ifølge Se og Hør, ikke utløst i reportasjen. Se og Hør har derimot åpnet for tilsvarende svar. Når det gjelder spørsmålet om merking og bruk av sitatsaker, skriver Se og Hør at begrepet «Eksklusivt» må kunne brukes når det er inngått avtale om eksklusiv bruk av bilder eller annet materiale. For øvrig anses siteringen av andre blader å være et opphavsrettslig spørsmål som ikke angår de kongelige, men ansvarlige utgivere.

Pressens Faglige Utvalg vil innledningsvis understreke at det er etikk, ikke juss som er utvalgets bord. Gjennomgående gir presseetikken redaktører strammere tøyler enn jussen, og utvalget er av den oppfatning at også Vær Varsom-plakatens vern av privatlivet står seg når bestemmelsene holdes opp mot gjeldende lovverk.

Utvalget har flere ganger tidligere understreket at kongefamilien, som Norges mest offentlige familie, må tåle medieomtale utover det den selv velger. I kraft av sine roller må de kongelige også godta at deler av deres privatliv kan anses å ha nyhetsinteresse. Utvalget

mener hendelsene som er omtalt i de påklagede reportasjene hadde en slik nyhetsinteresse, og at Se og Hør dermed var i sin fulle rett til å omtale dem.

I tre av de påklagede reportasjene er det gjengitt bilder som er tatt uten at kongefamiliens medlemmer var klar over fotograferingen. Utvalget vil, som tidligere, påpeke at offentlige personer vil måtte påregne å bli fotografert når de befinner seg på tilgjengelige, offentlige steder i situasjoner som påkaller offentlig oppmerksomhet. Utvalget finner det godtgjort at en offentlig strand på St. Barts, hvor det hvert år befinner seg kjente verdensstjerner som tiltrekker presse, må betraktes som et sted man vanskelig kan forvente å få være i fred for paparazzifotografer. Utvalget anser VVP punkt 3.10 om bruken av skjult kamera (i dette tilfellet) dermed som irrelevant. De publiserte bildenes karakter og reportasjens omfang vil i en slik situasjon derimot være vesentlig, og utvalget viser til at redaktørenes selvsagte rett til å prioritere og redigere ikke fritar redaksjonene for å legge vekt på saklighet og omtanke i innhold og presentasjon (punkt 4.1). Det avgjørende blir å vurdere reportasjenes nyhetsverdi og samfunnsmessige betydning, opp mot hvor langt inn i privatsfæren reportasjen går. Utvalgets flertall kan ikke se at den første reportasjen fra St. Barts, med mange fotografier av kronprinsfamilien, inkludert barn, i intime situasjoner i badetøy kan begrunnes i et berettiget informasjonsbehov.

Når det gjelder reportasjen fra Bygdøy kongsgård, mener utvalget anledningen tilsa at Se og Hør måtte ha mulighet til å dokumentere begivenhetene. Utvalget vil imidlertid, som tidligere, presisere at det kun i unntakstilfeller vil være akseptabelt å ta bilder inn på private områder uten tillatelse. Selv om Bygdøy kongsgård er eid av staten, disponeres eiendommen av kongefamilien. Den må utvilsomt anses å være utilgjengelig for offentligheten. I lys av dette mener utvalget det var uakseptabelt av Se og Hør å publisere bilder tatt inn gjennom gjerdet eller porten. At HMK Garden var oppmerksom på fotograferingen, kan her ikke sies å innebære noe samtykke fra klagers side. Det vises til Vær Varsom-plakatens punkt 4.3, der det blant annet heter: «Vis respekt for menneskers (...) privatliv.»

Utvalget mener overtrampet forsterkes av at de påklagede bildene er av barn. Det vises i den sammenheng til Vær Varsom-plakatens punkt 4.8, som selvsagt også gjelder kongefamiliens barn. Der heter det: «Når barn omtales, er det god presseskikk å ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan få for barnet.» At bildene er uskyldige i sin art, kan etter utvalgets mening ikke oppveie for den skadevirkning det kan tenkes å ha for barna at bilder tas av dem på tilsynelatende utilgjengelig grunn, uten at de er klar over dette.

De påklagede faktiske feilene fra den siste St. Barts-reportasjen utgjør, slik utvalget ser det, et brudd på Vær Varsom-plakatens krav til kontroll av opplysninger (punkt 3.2). Utvalget mener videre det skapes et inntrykk av ekstravagant pengebruk i kongefamilien, som utløser retten til samtidig imøtegåelse (punkt 4.14). Selv om utvalget registrerer at kongehuset skal ha opptrådt avvisende ved tidligere henvendelser fra Se og Hør i samme ærend, understrekes det at samtidig imøtegåelse må søkes innhentet ved enhver ny publisering. Utvalget merker seg at Se og Hør ga anledning til tilsvarende, og at bladet trykket en presisering, men denne veier, etter utvalgets mening, ikke opp for det opprinnelige overtrampet. Det vises til at den kun omtaler det ene feilaktige forholdet.

Hva angår den gjentagende bruken av ordet «eksklusivt», fastslår utvalget at begrepet kan forstås på ulikt vis. Utvalget ser det imidlertid som sannsynlig at mange av Se og Hørs lesere vil forstå begrepsbruken nettopp dit hen at dette er materiale Se og Hør er alene om. Utvalget har også flere ganger påpekt at den som lar seg intervjuet i ett medium, må regne med at sitater gjengis også andre steder. Men det er god presseskikk å oppgi kilden når

opplysninger er hentet fra andre medier, jfr. Vær Varsom-plakatens punkt 4.4. Dette er, etter utvalgets mening, ikke kun et opphavsrettslig spørsmål, men også et spørsmål som angår den gjengitte kilden. Utvalget mener kildeangivelsen i den påklagede artikkelen om prinsesse Märtha Louise er kritikkverdig.

Se og Hør har brutt god presseskikk.

Oslo, 25. juni 2013,
Hilde Haugsgjerd,
Line Noer-Borrevis, Reidun Førde,
Eva Sannum, Camilla Serck-Hanssen

Utvalgets mindretall er enige med flertallets konklusjon når det gjelder alle forhold, med unntak av den delen som gjelder den første reportasjen fra St. Barts. Her uttaler utvalgets mindretall følgende:

Utvalgets mindretall kan forstå at klager opplever flere av reportasjene som unødig omfattende, og viser generelt til at redaktørens selvsagte rett til å prioritere og redigere, ikke fritar redaksjonene for kravet til å legge vekt på saklighet og omtanke i innhold og presentasjon (Vær Varsom-plakatens punkt 4.1). Mindretallet mener imidlertid Se og Hørs dekning er tilstrekkelig saklig. Derimot må andre, konkrete redigeringsvalg vurderes opp mot Vær Varsom-plakatens punkter.

I tre av de påklagede reportasjene er det gjengitt bilder som er tatt uten at kongefamiliens medlemmer var klar over fotograferingen. Utvalgets mindretall vil, som tidligere, påpeke at offentlige personer må påregne å bli avfotografert når de befinner seg på tilgjengelige, offentlige steder. Mindretallet finner det godtgjort at en offentlig strand på den tungt paparazzibevoktede øya St. Barts må betraktes som et sted man vanskelig kan forvente å være privat. Da vil bildenes karakter være vesentlige for utvalgets vurdering. Når det gjelder bilder av barn, skal den mulige virkningen av omtalen som sådan også vektlegges. De påklagede reportasjene fra St. Barts inneholder eksponerende bilder av de kongelige i badetøy, og utvalget forstår at det reageres over dette. Ettersom bildene i all hovedsak er tatt på en offentlig tilgjengelig strand, mener mindretallet imidlertid gjengivelsen er i tråd med kravet til å vise respekt for privatliv i Vær Varsom-plakatens punkt 4.3. Unntaket, bildet tatt på en privat båt i nærheten av andre båter, er også tilstrekkelig respektfullt, etter mindretallets mening. Det samme gjelder omtalen av barna.

Oslo, 25. juni 2013,
Alexander Øystå og Øyvind Brigg